

A. HANS' KINDERBIBLIOTHEEK

(Derde druk).

Nr 60

A. HANS

Moeder Eyer

Uitgave Hans-Van der Meulen, Contich.

A. HANS

Vierde druk.

MOEDER EYER

I.

't Was de laatste dag van mei in het jaar 1831... Vrouw Walda zat somber op haar hoeve, bij Lillo, in de polder, ten noorden van Antwerpen. Ze hield haar kindje op de schoot... De kleine Martha was ziek. En moeder wachtte op de dokter... Ze had de meid om hem gezonden. 't Was een gure namiddag. De wind gierde om het huis door de schouw. Het was wel voorjaar, maar het leek heden een boze herfst-dag.

Een rijtuigje hield stil op het erf. De dokter stapte er uit. Ook Lotje, de meid, was mee gereden. Ze had de geneesheer in de polder ontmoet.

De dokter was al vrij oud, maar toch nog flink.

— Goede middag, vrouw Walda, zei hij, binnentredend. Is de kleine niet wel ?

— Neen, dokter... Ik weet niet wat er scheelt. Zeker toch altijd koorts... En lastig is mijn Marthatje ook !... 't Is net als een maand geleden met onze Pol. Ik heb al wat van 't zelfde flesje gegeven; dat was immers tegen de koorts ?

— Ja, ja... We zullen eens kijken... Wat een weer vandaag ! En het wordt nog erger... Ik ben over een uur op de dijk geweest en de rivier staat wild. 't Is

heel hoog water, vanmiddag... Is uw man niet thuis ?

— Neen, de baas is naar Bergen-op-Zoom... Hij moest allerlei inkopen doen. We kunnen nu zo moeilijk naar Antwerpen.

— We zijn van Antwerpen gescheiden. Een ake- lige tijd is het... oorlog... en onrust overal...

Zo sprekend had de dokter het kind op zijn knieën genomen. Martha kreunde wat.

— Wees maar stil liefje, zei de dokter... Ik wil u immers beter maken. Dan kunt ge weer buiten spelen. 't Is zo plezierig op de wei en op de dijken... Vandaag wel niet, maar dat is een boze kuur van de laatste meidag.

De dokter voelde aan het polsje, legde eens zijn oor tegen Martha's rug en keek naar haar tong.

— Niet erg hoor ! hernam hij tot de moeder. De maag een beetje ontsteld... En daardoor wat koorts... Ik zal een nieuw flesje gereed maken. En ge moet Martha heel licht voedsel geven. Overmorgen speelt ze weer als een gezonde meid.

Vrouw Walda was gerustgesteld.

— Ik keer naar het fort terug, en Lotje kan meerijden om het drankje, sprak de geneesheer.

Jongens, jongens, wat doet die wind lelijk ! Ik wou dat hij maar bedaarde !

— Ge vreest toch geen gevaar, dokter ? vroeg de boerin.

— Storm is altijd angstig, hé, vooral als ge zo dicht bij het water woont. En in de laatste tijd is er naar de dijken niet veel gekeken. Dat gaat zo, als het oorlog is. Maar, ik wil u niet benauwd maken,

De kleine Martha was ziek (blz. 11)

hoor ! De baas zal gauw weer thuis zijn.

— Tegen zes uur pas, verwacht ik hem. Bergenop-Zoom is een heel eind. O, ik zal blij zijn als ik hem zie. Hij zou wel eens met de huifkar omver kunnen waaien.

— Toe, toe, zo'n kar staat stevig op de wielen...

— Maar in de polder komt de wind van ver, dokter. In het Kempenland, ginder bij Kapellen, stuit hij op bossen...

— Niet ongerust zijn, vrouw Walda... Nu, tot ziens! Het zal niet nodig wezen dat ik voor Martha nog terug kom. Gaat Lotje mee ?

De meid sloeg weer haar doek over het hoofd en volgde de geneesheer naar buiten.

Flip, de koetsier stond bij het paard.

— Het wordt nog een orkaan, dokter, verzekerde hij.

— De wind neemt voortdurend toe. Lotje kruip maar diep onder de kap. Ik blijf naast Flip.

— Maar, dokter, zoudt ge niet beter achteraan zitten, vroeg de koetsier.

— Neen, ik ben warm gekleed en met de kraag op, vrees ik de wind niet. Ik voel hem nog wel eens graag om me blazen.

Het rijtuigje reed de hoeve af.

— Ik ben ongeruster voor de dijk dan voor mij, hernam de geneesheer. Hij is slecht onderhouden. Er zijn zwakke plaatsen. 't Zou voorzichtig zijn de boeren op te roepen om hem te versterken. Maar ja, we leven in oorlogstijd...

't Is waar, het was 1831. België en Nederland waren verenigd geweest. Maar er was twist ontstaan. En België had zich van Holland gescheiden. Die kwestie was echter nog niet geregeld. Men vocht nu wel niet, doch dat kon elke dag gebeuren. En vooral

hier in het noorden van het land... Wel waren de Belgen meester in de stad Antwerpen, maar de Hollanders speelden nog de baas op de citadel en ook op zekere versterkte punten van de Schelde.

Lillo, waar de hoeve van Walda stond, was eigenlijk een fort bij de rivier. Binnen het fort woonden ook wel burgers, maar de meesten hadden hun woning of hoeve buiten. Men noemde die plaats Oud-Lillo en Kruisweg. Het fort Lillo behoorde nu nog aan de Hollanders. En die zaten ook op het fort Liefkenshoek, aan de overzijde van de stroom. Een eindje verder was de Mariaschans, daar hadden zich Belgische soldaten gevestigd. Dus kon er elke dag gevochten worden. En op de Schelde lagen Hollandse oorlogsschepen en kanonneerboten.

De vreemde regeringen wilden onze zaken regelen en hielden daarvoor vergaderingen. Ook Belgische en Hollandse afgezanten kwamen daar. Maar dat praten duurde lang.

Intussen leefde het volk in afwachting. Het was geen aangename tijd.

Zo kwam het dat de mensen van Lillo heel lastig naar Antwerpen konden gaan. Lillo was Hollands nu en Antwerpen Belgisch. En de dokter had gelijk : in zulk een tijd denkt men weinig aan nuttige en zelfs nodige werken.

Menigeen was vandaag bezorgd om de dijk. Die dijk was eigenlijk een muur van aarde, die langs de Schelde liep. Als het water hoog stond, moest hij dat tegenhouden. Zonder zo'n dijk zou het water dan over de akkers stromen. De polders liggen laag.

Kinderen die aan zee of aan een stroom wonen weten dat alles wel. Maar we vertellen het voor hen, die geen dijk op het dorp hebben. Ge begrijpt dat zo'n dijk of aarden muur, goed onderhouden moet

worden. Anders kan het water er gaten in maken. En door het water wordt een kleine opening of bres spoedig groot. De aarde spoelt meer en meer weg. De dijk stort in en de overstroming geschiedt met woeste kracht.

Het was best te begrijpen dat de dokter bezorgd was, toen hij de wind zo hoorde bulderen. De goede man woonde binnen het fort. Zijn rijtuigje reed over de bruggen en door een poort. Daar stonden Hollandse schildwachten. Die kenden de geneesheer en lieten hem door.

Lotje, de meid, ging mee in het doktershuis. Ze moest daar even wachten. De dokter maakte vlug het drankje gereed en bracht het aan Lotje.

— Ga nu maar gauw naar huis, zei hij. Het wordt noodweer. God behoede onze dijk.

— Is het zó erg, dokter ?

— O, gelukkig, ik zie toch mannen en soldaten met schoppen optrekken... Kijk maar op straat !

— Ja, ze gaan zeker aan de dijk werken.

— Natuurlijk ! Ze dragen ook zakken en korven mee. Dat is heel goed. Die vullen ze dan met aarde en stapelen ze op tegen de zwakke plaatsen...

Lotje had nu wel eens willen kijken naar het werk, maar ze wist, dat de boerin op haar wachtte. Ze verliet dus het fort. Ze bezat een pas, een papier met haar naam en adres. Ze toonde dit aan een soldaat. Met zo'n pas mochten de mensen in en uit het fort.

En toen stapte het meisje de lange weg op. Ze moest worstelen tegen de wind. 't Was soms of haar adem afgesneden werd. Dan bleef Lotje even staan.

— Er zullen zeker ongelukken gebeuren, dacht ze.

Ze zag al pannen, die van de daken afgeworpen waren. Wat verder had de storm takken gekraakt.

De terugreis duurde lang. Lotje kon haast niet

vooruit. Maar eindelijk was ze dan toch thuis.

Vrouw Walda had de kleine Martha te bed gelegd. Lotje gaf het flesje en vertelde, dat burgers en soldaten aan de dijk werkten.

— Hebt ge Pol niet gezien ? vroeg de boerin.

— Neen !... Is hij nog niet thuis uit school ?

— En niet op het hof ook ? Waar mag de jongen gelopen zijn ! En met dat boze weer !...

Een kwartier later sprong een knaap van twaalf jaar de woning binnen. 't Was Pol, de broer van Martha.

— O, moeder, het water slaat over de dijk ! riep hij opgewonden. We moesten altijd weglopen, of we werden nat.

— Altijd weglopen ? Was één keer dan niet genoeg ? Maar ge liep iedere maal terug om een nieuwe golf af te wachten. Laat me eens voelen... Ziet ge wel, ge zijt doornat stoute jongen.

Pol had nu zoveel praat niet meer.

— Ge moet schoon goed aantrekken, bromde moeder. Heb ik nog geen werk genoeg ? Wat hadt ge op de dijk te maken ?

— Ze waren er allemaal... Jaak, Miel, Frans...

— Zo, en als ze allemaal in het water springen, zult gij het dan ook doen ? Kom mee in de kamer !

Pol was inderdaad nat tot op het lijf. Moeder bekeef hem streng.

— 't Is om zwaar verkouden te worden, sprak ze. O, dat ge toch niet verstandiger en braver zijt.

Pol gevoelde nu toch spijt. Hij kon er niet tegen dat zijn moeder verdriet had om hem. Stil trok hij ander goed aan.

— Ga nu maar bij de haard zitten, zei de boerin.

In de haard brandde een turfvuur, want het was

koud genoeg om te stoken op die laatste meidag.

Het werd vroeg donker... Lotje haalde de koeien uit de wei en verrichtte het werk in de stal. Moeder liep in huis heen en weer. Nu en dan bad ze voor haar man en voor de dijk. O, ze was zo ongerust, zo bang voor ongelukken !

Martha sliep in de bedstede, een soort ingemaakte kast in de wand.

— Moeder, vader blijft lang weg, zei Pol.

— Ja, kind... Maar hij zal nu wel gauw komen.

De jongen sprak niet veel. O, toen de school uit was, had hij het plezieriger gevonden, dat het zo fel waaide en het water over de dijk sloeg. Maar nu was hij onder de indruk van de storm... En was vader maar thuis geweest...

Lotje bracht de melk binnen. Ze sloot dan de lui-ken. Moeder stak de lamp aan. Het licht gaf meer gezelligheid toch.

Tegen de muur stond een hoge klok. Ze kwam van de vloer bijna tot aan de eikenhouten zoldering. Ze liet nu zes heldere slagen horen. En dan liepen de wij-zers weer voort... Maar vader kwam nog niet...

II.

Boer Walda had geen voorspoedige reis gehad. In de voormiddag bij Ossendrecht was een der wielen van de kar losgeraakt. Walda gevoelde een schok. Daardoor merkte hij nog bijtijds wat er aan scheelde en zo kon hij een ongeluk vermijden. Maar daar stond hij nu ! Hij zond een jongen uit de buurt naar de wagenmaker van Ossendrecht. Eer die er was en het wiel herstellen kon verlieden er wel twee uren.

En zo kwam het dat Boer Walda ook laat naar

huis terugkeerde, al had hij zich te Bergen-op-Zoom zeer gehaast.

't Was al zes uur voorbij, toen hij pas door Hogerheide reed. en dan dat boze weer. Telkens kreeg de kar geweldige schokken. De boer durfde niet onder de huif blijven. Het voertuig kon waarlijk wel eens omkantelen. En hier bevond Walda zich nog tussen de bossen ! Wat zou het straks in de vlakke zijn !

— Moet ge nog ver ? vroeg hem een herbergier, aan wiens woning Walda toch even zijn paard moest laten rusten.

— Naar Lillo...

— In dit weer ! Maar man, ge zult het toch niet wagen met uw huifkar door de polder te rijden ! Ge raakt heel zeker omver ! Hoor die wind eens ! Wat wordt dat in de open vlakke ?

— Maar ik moet thuis zijn ... hernam Walda. Mijn vrouw zou dodelijk ongerust worden.

— Stal paard en wagen hier en ga alleen, stelde de herbergier voor. Ik kan u geen betere raad geven. Loop toch niet een ongeluk tegemoet !

Walda dacht na. Het zou een lelijke tegenvaller zijn zonder voertuig op de hoeve te komen. Maar hij moest de waard gelijk geven. En hij besloot te handelen naar de raad.

— Ge kunt morgen terugkeren, zei de herbergier. toch liever een dubbele reis dan een ongeluk, hé !

— 't Is waar, ik moet mijn verstand gebruiken.

— En ge kent me. Ge weet, dat ik goed voor uw beestje zal zorgen.

— O, wat dat betreft heb ik geen vrees.

Walda was er ook van verzekerd, dat hij gerust mocht zijn over zijn lading. Er zou morgen niets aan ontbreken.

Hij spande dus zijn paard uit en bracht het in de

stal. De wagen stond veilig onder een afdak. En Walda vervolgde dan zijn tocht. O, wat verlangde hij thuis te zijn ! Hij had weer nieuw oponthoud gehad...

De boer bereikte de polder. Ja, de wind was er nog geweldiger. Niets stuitte hier zijn vaart. De storm bulderde over de vlakke... In de grachten langs de weg klotste woest het water.

Toen hij voorbij een hoeve kwam, hoorde Walda een schoorsteen om rollen. 't Was een angstige wandeling.

Plotseling zag Walda in de verte een lichtstreep. Het was een vuurpijl die omhoog schoot en dan in vonken uiteenspatte. Daarop volgde de slag van een kanon.

— O, er is gevaar voor de dijk! zei de man, zeer ontsteld. Men geeft seinen... O, God, breng mij spoedig thuis en beveilig mijn gezin ! bad hij.

Gevaar aan de dijk! Moest die nu bezwijken, dan liep heel de polder onder water en drong dit in huizen en stallen !

Walda beproefde soms op een draf te lopen, maar de wind bemoeilijkte dat. En de boer was trouwens reeds vermoeid.

Nog dreunde bij pozen het kanon. Eensklaps hoorde Walda een heel zware slag. Wat mocht dat betekenen ?

Naar huis, naar huis... stormde het in zijn hart. O, wat zou moeder ongerust zijn. en de kinderen dan! Martha was nog niet wel. En Lotje zou ook beven van vrees!

Walda stapte over een dwarsdijk. Nu kwam hij in de eigen polder, al vrij dicht bij de hoeve.

Maar hij uitte een kreet van ontzetting. Plots stond hij tot aan de enkels in het water. De weg was

overstroomd.

— Dan moet er een gat in de dijk zijn, riep de boer uit. Het water dringt in de polder ! O, God, help ons.

Het werd nu levensgevaarlijk... Hoe licht kon hij van de weg in de gracht sukkelen en verdrinken. Gelukkig had hij zijn zweep meegenomen. Dat was omdat men nooit wist wat volk men bij avond ontmoette. En vooral in oorlogstijd was een of ander wapen noodzakelijk ! Met de steel van de zweep stootte Walda nu telkens op de grond; en zo kon hij tasten, of hij op de weg bleef. 't Was een gesukkel, om de grachten te vermijden, te meer daar de baan nogal kronkelde. En hoe hoog zou het water wel stijgen ! Het reikte Walda nu reeds tot aan de knieën... En welk een strijd om op de been te blijven in die felle wind !

Eindelijk was de boer aan de hoeve. 't Water kwam nu tot aan zijn borst... Hij stond vóór de deur en hoorde binnen geschrei. Luid klopte hij. Een dakvenster werd geopend.

— Jan, zijt gij het ? vroeg de boerin.

— Ja...

— God zij gedankt ! O, het is vader !... Jan, we zitten op de zolder.

— Ik kom bij u...

De woning stond wat hoger dan het erf. Maar toch was het water ook al in huis gedrongen. Walda had moeite om de deur te openen, 't lukte echter, en vlug plaste de boer door de vloed naar de trap.

Enige ogenblikken later was hij bij vrouw en kinderen.

— Goddank, ge zijt daar ! hernam de boerin verheugd. O, wat heb ik een angst gehad om u !

— En ik om U !

— De dijk is zeker doorgebroken?...

— Ja, dat moet zijn. Zo'n storm ook. Gelukkig nog heb ik paard en kar tusschen Hogerheide en Ossendrecht gestald.

Het water had dan ook het gezin verrast... Plots spoelde het onder de deur binnen de keuken. En moeder begreep toen alles. Ze toonde zich kordaat. Met Lotje en Pol droeg ze beddegoed naar de zolder, dan ook levensmiddelen en kleren. Martha werd nu in een bedstede boven warm ingeduffeld. En inmiddels steeg het water...

En vader, die maar niet kwam! O, in angst hadden ze hier gewacht! Pol was aan het schreien gegaan. Hij vreesde dat zijn goede vader verdrinken zou. Maar nu was hij daar en de knaap sprong verheugd naar hem toe...

Walda deed wat droog goed aan. En vermoeid zonk hij op een stoel neer. In de stal loeide het vee. De arme dieren waren ook bevreesd. Maar men kon hen niet helpen. 't Was toch onmogelijk ze naar de zolder te brengen.

— Ze zullen niet verdrinken, zo hoog stijgt het water niet, zei Walda.

Maar er is ander gevaar, al verzwegg hij het. De storm kon het dak afrukken. En het water tastte de grondvesten van het huis aan. Het knaagde aan de muren. O, de woning moest eens instorten! En nu konden er geen bootjes komen, om hen af te halen...

't Werd een benauwde nacht. Walda, zijn vrouw en Lotje deden natuurlijk geen oog toe. Pol legde zich gekleed op een matras en sliep in. Martha kreunde nu en dan. Moeder zat naast haar bedstede. en ze bad om van verdere ongelukken bewaard te blijven... O, als ze nu in de nacht eens dat dak boven het hoofd kwijt moesten raken... Of indien ze allen

in de vloed terecht kwamen...

Wat kropen de uren traag voorbij! De storm bleef bulderen. Opeens schudde de zolder vreselijk. En het was of de wind nu geweldig naar binnen vloog. Walda uitte een kreet van schrik. Daar hadden ze het al! Een stuk van de kap werd weggeslingerd. En door de opening woedde de orkaan. 't Zou niet lang duren, of het hele dak moest er aan, nu de wind toegang had en er onder woelen kon.

Walda had op de zolder nog planken en touwen liggen. Hij riep Lotje ter hulp en bond de planken voor de opening. Dan stopte hij de reten en gaten dicht met zakken. Zo hield hij de wind weer buiten. 't Was een hele strijd, welke hij te voeren had tot behoud van zijn huis.

De wind rukte wel aan de planken, maar Walda stond op zijn post. Telkens knoopte hij de touwen vaster, als de storm de sluiting wat lossier maakte.

Eindelijk brak de nieuwe dag aan. De wind scheen nu wat in kracht verminderd. Een dof licht gleed over de streek. Walda keek door het zoldervenster. Hij zag niets dan water om zich heen. En dit reikte tot halverwege de voordeur.

De boer schrok geweldig. Hij had naar de stal gekeken. Maar die was ingestort. Daar had de wind vrij spel gehad, en zeker eerst het dak afgerukt en dan, samen met de golven de muren neergesmaakt. De koeien en varkens zouden onder het puin gevallen en dan ook verdronken zijn. Het water had natuurlijk de kippen, de konijnen, enige schapen en een geit in hun hok verrast en gedood.

O, wat een ramp en een verlies! En alles wat reeds gezaaid en geplant was, zou bedorven zijn! En als men in het dorp maar geen mensenlevens te betreuren had !

Moeder kwam ook eens kijken. Walda wees naar de ruïne.

— Vreselijk! zei de vrouw. En hoe geraken we hier weg?

— O, men zal ons wel komen halen met een boot.

— En dan?

Ja, wat dan? De Walda's hadden wel familie, maar ze woonden allen in dezelfde polder en broers en zusters zouden nu even ongelukkig zijn.

Ja, wat dan? Gastvrijheid vragen buiten de polder. En hopen, dat het water spoedig zou wegtrekken.

Pol werd wakker. Eerst keek hij verdwaasd op. Hoe kwam hij nu op zolder? Maar dadelijk herinnerde hij zich alles.

— Ik zie al bootjes! riep Walda aan het dakvenster.

Hij bond een laken aan een stok en hing die buiten het raam. Dat was een noodsein. Vrouw en kinderen en Lotje moesten hier dadelijk weg. De wind kon weer opsteken en dan werd het gevaar steeds groter. Schippers vaarden nu deze kant uit en kwamen bij de hoeve aan.

— Zijt ge met velen?... vroeg er een van hen aan Walda.

— Vijf personen, drie groten en twee kinderen.

— O, dan kunnen we u gemakkelijk meenemen! We zullen zo dicht mogelijk bij de muur komen. Steek de kinderen door het venster. We moeten niet lang talmen, want de wind breekt straks weer los.

De boot danste op de golven. Maar de schippers waren aan dat dobberen gewoon. En handig grepen ze de knaap vast.

— Dat is een! riepen ze.

Moeder had Martha ook warm ingeduffeld. Ze

voelde medelijden met haar ziek kindje. Maar nu kon er toch geen koude bij. Vader reikte dan Martha toe.

— Nu Lotje, zei hij. Ge klimt door het venster en houdt u goed aan de rand vast. De boot komt dan onder u. Niet bang zijn, ik zal u helpen.

Maar Lotje liet toch enige angstkreten horen. Ze geraakte echter veilig in het vaartuigje. Op dezelfde wijze verliet moeder haar woning.

— Kan ik een paar pakken kleren en dekens meenemen ? vroeg Walda.

— Jawel, maar haast u !

De boer maakte snel enkele bundels en wierp ze in de boot. Dan liet hij zich zelf naar beneden zakken.

— We zullen u achter de Gauwensteinse dijk brengen, zei de schipiper die de boot stuurde. Daar is het droog.

Walda wierp nog een blik op de ingestorte stal. als een arme mens voer hij heen. Gisteren nog was hij een welgestelde boer. Maar hij moest al tevreden zijn, dat hij met zijn gezin van de dood gered was. Wat een geluk nog, dat hij elders paard en wagen achtergelaten had.

Het vaartuig voer heen. Men kon een klein zeil hijzen.

Toch sloeg het water nu en dan naar binnen. Moeder hield Martha tegen zich.

— Wat is er eigenlijk gebeurd ? vroeg Walda.

— De militaire sluis is weggespoeld, antwoordde de man aan het roer. De dijk was slecht en hulp gaf al niet veel meer, al werd er gister fel gewerkt. Bij de sluis was de boel erg zwak en 's avonds bezweek alles. 't Is een vreselijke ramp. Maar van verongelukte mensen heb ik nog niet gehoord.

Op de watervlakte dobberden nog veel boten,

allen met arme vluchtelingen gevuld.

De Walda's en de andere vluchtelingen van Lillo, landden aan de dijk van Gauwenstein, die de vloed tegenhield. Hier was men eveneens aan het werk, om die aarden wal te versterken. Boeren van de andere polder namen de rampzaligen op. Hofsteden en schuren zaten vol! Wat werd er daar geweend en geklaagd !

De storm was maar korte tijd bedaard geweest. Hij barstte met nieuwe kracht los. De polder van Lillo geelk zelf een woedende zee, waartegen niets meer bestand was. Bomen werden ontworteld, huizen en hoeven stortten in, samen 120 gebouwen.

Alleen het fort bleef veilig. De muren braken de macht van het water, al zijpelde dit op vele plaatsen door.

Toen eindelijk het weer bedaarde, zag men een treurig schouwspel : een uitgestrekte verwoeste streek. De dokter moest nu met een bootje zijn zieken gaan bezoeken. Er waren er veel, ginds achter de dijk van Gauwenstein ! De mensen hadden geleden van koude en angst. Sommigen stierven.

Walda en zijn gezin woonden bij een kennis. Martha lag veilig in een bedstede. Ze werd toch beter. En Pol was fris en gezond.

Vader ging langs een omweg, rond de verdronken polder om paard en wagen. Hij was blij, die nog te bezitten. En al dadelijk besloot hij een nieuwe broodwinning aan te pakken. Het zou heel lang duren, eer hij weer landbouwer kon worden. Hij zou trachten als vrachtvoerder geld te verdienen.

Aan het droogleggen van de polder, zou vooreerst niet gedacht worden. Het was immers nog oorlog.

De bannelingen konden niet bij anderen blijven. Ze bouwden achter de Gauwensteindijk strooien

hutten. Ook Walda deed het.

Men noemde die kolonie het «strooien dorp», ook wel «het vliegende dorp».

Acht jaar lag de polder onder water. In 1839 werd het pas voor goed vrede tussen België en Nederland. De Hollanders verlieten toen Lillo en Liefkenshoek. In die tijd hadden wij onze eerste koning gekregen, Leopold. België was onafhankelijk. Men begon nu met vredeswerken. Ook de polder van Lillo werd hersteld. En in 1840 betrok de familie Walda haar nieuwe hoeve. Dat was een heuglijke dag.

Pol kon nu zijn ouders flink helpen, hij was een fikse polderzoon van een-en-twintig jaar. Martha telde er dertien. Ze ging nog naar school, maar bewees in de huishoudig moeder reeds flinke diensten. Lotje was al lang getrouwd en haar man werkte bij Walda op de akker. De goede dokter leefde ook nog en kwam de boer en de boerin geluk wensen en bemoedigen.

— Nu maar vol hoop aan de arbeid, zei hij.

III.

We zijn vier-en-tachtig jaar later... 't Was twaalf februari 1924... En op een bovenhuis dicht bij de Rijnkade te Antwerpen zat een man diezelfde geschiedenis te vertellen aan zijn kinderen Frans, Maria en Mathilde. Ook moeder luisterde aandachtig.

— Die Pol Walda, was mijn grootvader, zei vader dan.

De kinderen keken verrast op.

— Ja, zo is het, hernam de man. Ik heet immers ook Walda. En ik heb die geschiedenis van grootvader dikwijls gehoord. Ik ben ook te Lillo geboren.

Ja, dat wisten de kinderen wel. Maar vader was later naar Antwerpen gekomen en dreef nu handel in boter en eieren. De winkel was beneden.

— Grootvader is al lang dood, hernam Walda. En toch woont er op Lillo nog een vrouw, die in de tijd van de ramp leefde.

— O, moedertje Eyer, zei Frans. Haar portret heeft in de gazet gestaan. Zondag vieren ze feest voor haar. Ze is dan 105 jaar oud.

— Dus werd ze geboren in 1819, en toen de ramp gebeurde, was ze twaalf jaar, juist als Pol... Maar moeder Eyer woonde toen niet te Lillo, doch te Oorderen, er dicht bij, ook in de polder. Later vestigde zij zich te Lillo. Ze heette eigenlijk Corsen en trouwde met Eyer. Die was matroos bij de douanedienst. En de douane is te Lillo. Zo kwam vrouw Eyer te Lillo wonen. Ja, ze wordt nu 105 jaar... En ze is nog kras en flink. Toen ik laatst om boter en eieren in de polder ging, heb ik ze nog eens bezocht. Ze ziet niet goed meer en is doof. Maar overigens stelde zij het best. Met mooi weer wandelt ze nog. Zondag gaan we allemaal het feest bijwonen. Er zal veel volk zijn. En er gaat een prachtige stoet uit. Een van de wagens zal u aan mijn verhaal herinneren. Prins Leopold, de zoon van koning Albert I, komt ook.

En of de kinderen gaarne naar Lillo zouden gaan. Als het maar goed weer was !

Frans, Maria en Mathilde verlangden naar de zondag! Eindelijk kwam de 17e februari 1924. De kinderen waren vroeg op. En gelukkig, de zon verscheen ook. 't Zou een mooie winterdag zijn.

Reeds 's ochtends vertrok het gezin. Vader had nog familie op Lillo en hij was er uitgenodigd.

De reizigers namen aan de IJskelder te Merksem

de stoomtram. Nu, die zat goed vol! Want te Antwerpen wonen veel Lillonaren, die nu meest allen naar hun geboortedorp gingen. Al dadelijk zaten de Walda's onder kennissen. En ieder was vrolijk... Ze waren juist op tijd om in de kerk het Te Deum bij te wonen. Het bedehuis zat stampvol. Maar moedertje Eyer was er niet. Die zou vandaag maar rustig in haar warm huisje blijven.

Na het Te Deum trof Walda aan de kerk zijn neven en nichten aan. Samen ging men nu de versiering bezichtigen en dat was de moeite waard. Langs de weg stonden boompjes en hier en daar over de straat erepoorten... En overal vlaggen, slingers en jaarschriften.

Zo kwamen de Walda's aan het huis van de jubilarisse. De gevel was prachtig versierd. De bezoekers uit Antwerpen traden binnen. En nu zagen de kinderen vol belangstelling naar het vrouwtje op. Moeder Eyer zat in haar zetel. Ja, ze was heel, heel oud. Maar ze toonde zich zo levenslustig en scheen zeer opgewekt met dit feest.

Frans, Maria en Mathilde gaven haar ook een hand en wensten haar geluk. Die oude vrouw leefde dus al, toen de overstroming gebeurde. O, wat zou zij veel kunnen vertellen! Maar vandaag had ze het daartoe veel te druk. Al haar familieleden stonden of zaten rond haar. Daar was een dochter, van ook tachtig jaar! En een zoon van twee-en-tachtig, maar nog zo fiks. Dan andere zonen, kleinkinderen en achterkleinkinderen !

De Walda's bleven maar even, want telkens kwamen er nieuwe bezoekers. En de ene groep moest plaats maken voor de andere. Men wandelde tot aan het fort. De kinderen waren wel meer te Lillo geweest, maar na der vertelling keken ze aandachtig

ger naar de wallen, muren, bruggen en poorten. Hier dus had de oude dokter gewoond en was Lotje om het drankje gekomen. En de familie stapte ook eens tot aan de dijk. Daar stroomde de brede, schone Schelde. Vader vertelde, dat Eyer, de man van het nu oude moedertje, hier matroos was geweest en hoe hij de douanebeambten naar de schepen roeide. Hij wees aan de overkant het dorpje Doel en het fort van Liefkenshoek. De veerboot bracht van ginds reeds bezoekers aan.

Toen gingen allen eten op de hoeve van de neven. Vader wees de boerderij van zijn grootvader aan, de nieuwe uit 1840, maar die nu ook al vrij oud was.

Het feest begon vroeg! De stoet werd gevormd aan de Kruisweg. De Walda's kozen een goed plaatsje. De zon bleef schijnen, maar toch blies de wind koud over de polder. Wat een massa volk! Duizenden mensen van alle kanten, uit de stad, uit de polder, uit de Kempen, uit Oost-Vlaanderen over het water, ook uit Nederland dat immers dichtbij is. Natuurlijk waren er kramen met allerlei lekkers, juist als op een jaarmarkt.

Daar kwam de stoet! Men hoorde de muziek. De kinderen van Walda stonden goed vooraan. En nu maar gekeken! Eerst ruiters in fraai kostuum. En op welke forse paarden zaten ze, kloeke dieren, zoals men die voor het werk in de zware polderklei nodig heeft! Dan rijkswacht en daarachter de schoolkinderen en een wagen, die het onderwijs verbeeldde. Daarop volgde het muziekkorps van de Vlaamse douanebedienden van Antwerpen. Vader Eyer behoorde tot die vereniging tot hij op 92 jarige ouderdom stierf.

— En moeder Eyer is er nu erelid van, vertelde Walda. Daarom komt de maatschappij haar bezoeken en ziet ge achter het muziek zoveel douaniers. En kijk nu eens goed. Op die wagen staat een boot en daarin zitten de matrozen, nog gekleed als toen vader Eyer op de Schelde voer.

Andere wagens stelden geschiedkundige taferelen voor uit de middeleeuwen en de Spaanse tijd. Want 't fort te Lillo is oud en er is dikwijls om gestreden.

Dan kwam de kar met de "bevrijding" van Lillo in 1839, die van vaders verhaal, over de overstrooming. Men zag soldaten in blauwe kielen en burgers gekleed naar de mode van 1830. En achter die wagen stapten er vrouwen, ook in ouderwetse klederdracht.

— Kijk, zei vader, die verbeelden nu de Lillonaren

die uit het strooien dorp naar de weer droge polder terugkeren. Zo deed ook mijn grootvader Pol, toen een knaap, en Martha, met hun ouders. En moedertje Eyer zou u dat kunnen vertellen, want toen was ze al twintig jaar !

De kinderen hadden natuurlijk veel schik in die groep. Dan volgde de brandweer, die ijverig pompte op een huisje, waaruit rook dwarrelde. Een andere wagen verheerlijkte de vrede en één de landbouw, die de welvaart bracht in de polder. Boeren en boerinnen, knapen en meisjes zaten temidden van graan. Ze waren gekleed in de polderdracht, de meisjes en vrouwen met bonte doeken en nette vleugelmutsen. Maar die oude kledij verdwijnt. En we vinden het jammer, want ze is sierlijk en typisch Vlaams.

— O, kijk eens, Willem Tell! riep Frans.

Dat was de wagen der boogschutters. En ze stelde de oude geschiedenis voor : de kinderen zagen Walter, met de appel op het hoofd en ook op een paal Geslers hoed. Drie muziekkorpsen speelden in de optocht.

Maar nu gebeurde er weer wat anders. Een auto reed langzaam en binnenin zat prins Leopold. De kinderen konden hem zien. De oudste zoon van de koning kwam aan moeder Eyer het ridderkruis brengen van de Leopoldsorde. Doch er was geen denken aan daarvan iets te zien. Men kon door de menigte niet dringen. Later hoorden de Walda's, dat de prins de eeuweling hartelijk geluk gewenst had. Hij gaf moeder Eyer een grote doos lekkers. Dan spelde hij haar het ereteken op de borst. En het oudje was zeer voldaan over dit voorname bezoek. Toen de prins heenging, kwam ze mee tot aan de deur.

Maar overigens bleef ze binnen. Het volk had haar wel gaarne eens in de stoet gezien, die nu van het fort

terugkeerde. Maar het moedertje, had in het gure weer kou kunnen vatten.

De schoolkinderen kwamen nu een lied van Peter Benoît voor haar huis zingen. De Walda's stonden er een eind af. Maar toch hoorden ze het goed. En de muziek speelde er bij. Ieder kon bovendien de woorden volgen op een programma. Dit werd verkocht en het prijkte met een portret erop van moeder Eyer. Daar was ook een danklied :

”Heer van hierboven, U moet men loven.

In wel en wee.

Haar oude dagen, liet Gij haar dragen,

In heil en vreê.

En de slotzang beviel ook ieder :

De vlag moet aan de huizen waaien

In 't Polderdorp der Scheldegouw,

Laat ons dan hoog de vreugde kraaien,

Bij 't jubelfeest der brave vrouw.

Leve Moeder Eyer !

Maar in februari is het vroeg avond... De Walda's gingen nog eens mee naar de hoeve. Daar aten ze krentenbrood en dronken ze chocolade.

En toen was het tijd voor de tram ! Vermoeid en voldaan keerde de familie naar Antwerpen terug. Te Lillo duurde het feest nog voort.

En door vaders verhaal en door dit feest hadden Frans, Maria en Mathilde de Scheldepolder ten noorden van hun stad van Lillo tot Wilmarsdonk nog beter leren kennen. En de polderstreek is dat ook waard.

E I N D E

DE POLDER

Polders zijn gronden die uit zee- of rivierklei bestaan, en zeer vruchtbaar zijn. Ze werden langzaam gevormd uit moeren en schorren, stuk voor stuk. Lag zo'n polder hoog genoeg, dan wierp men een dijk op, om hem droog te houden. Men zorgde voor een goede aflossing van het water. Zo komt het, dat we oude binnendijken zien. Daarvóór ontstonden nieuwe polders, met nieuwe dijken.

In de polders bouwde men grote hoeven.

Vlaanderen omvat polders in de provincies West- en Oost-Vlaanderen en in Antwerpen.

Omdat polders laag liggen, kon men in 1914 een overstroming verwekken bij Nieuwpoort en zo de Duitsers de weg afsluiten.

In de polders zijn veel watergangen met sluizen. Die staan onder een afzonderlijk bestuur.

Zandvliet, Berendrecht, Stabroek, Lillo, Hoevenen, Oorderen, Wilmarsdonk, zijn Antwerpse polderdorpen, zeer welvarend door landbouw, want de polders leveren rijke oogsten op.

Hoe de lage landen van watervloeden geleden hebben, leest men in andere boekjes van A. Hans als ; "In de Moeren", "De Verdronken Stad", "Het Land van Saaftinge".

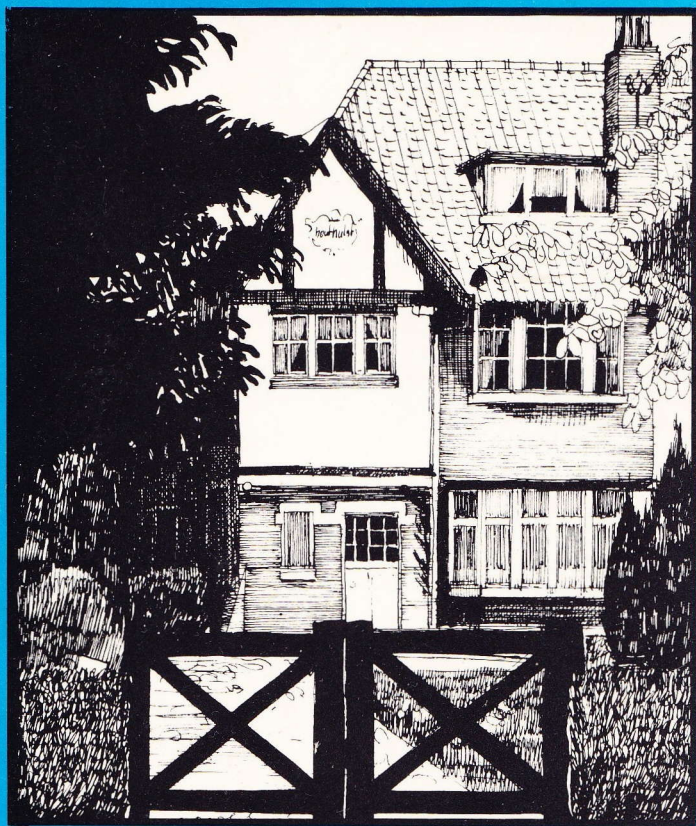
't Is steeds een harde strijd geweest, om de gewonnen grond in ons land te behouden, juist als in Nederland.

bewerking © 1982-2017, Jan MARCHAU

Inleiding bij de herdruk van vier boekjes van de Kinderbibliotheek van Abraham Hans.

De verteller van Vlaanderen, zoals A. Hans ook wel genoemd wordt, behandelde in zijn grote en kleine boeken voor de jeugd zowat het hele verloop van de vaderlandse geschiedenis. Aan de voor Vlaanderen achteraf zo onzalige revolutie van 1830 wijdde hij het nr. 60 "**Moeder Eyer**". Hij beschrijft erin de gebeurtenissen die zich toen afspeelden in de polders ten noorden van Antwerpen, met weinig wel en veel wee voor de plattelandsbevolking. Lillo werd toen overstroomd en pas in 1839 door de Belgen "bevrijd".

ZO SCHREEF

In dit huis langs de Antwerpsesteenweg, Houthulst genaamd, leefde en werkte de volksschrijver Abraham Hans (1882 - 1939).

ABRAHAM HANS

Bewerking

JAN MARCHAU

een heruitgave van vier boekjes
uit de Kinderbibliotheek van Abraham Hans
verzorgd door Davidsfonds Kontich

KOLOFON

de omslagillustratie werd ontleend aan de dorpskalender
1982, gepentekend door Joris Olyslaegers

de biografische nota over Abraham Hans was
van de hand van Dr Robert Van Passen,
voorzitter van de Kring voor Heemkunde

de vier boekjes werden in opdracht
van het Davidsfonds-Kontich her-
schreven door Jan Marchau

zetwerk, algemene vormgeving
en druk was in handen van
Drukkerij J. Ouderits PVBA

heruitgave tot stand
gekomen dank zij de
samenwerking tussen
UITGEVERIJ J. OUDERITS
en

KONTICH